

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-Н ДИМИТЪР ЗДРАВКОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ОБРАЗОВАНИЕТО И
НАУКАТА
52- РОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

Относно: Проект на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО) № 52-654-01-104, внесен на 23.07.2026 г. от г-н Димитър Здравков и група народни представители.

УВАЖАЕМИ Г-Н ЗДРАВКОВ,

На основание чл. 19, ал. 1, т. 9 от Закона за омбудсмана представям на Вашето внимание, а чрез Вас – и на вниманието на членовете на парламентарната комисия по образование и науки в 52-то Народно събрание, следното становище по Проект на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО) № 52-654-01-104, свързани със създаването на нормативна уредба за езикова подкрепа на децата и учениците, които не владеят български език в достатъчна степен, както и въвеждането на задължителен учебен предмет „Добродетели и религии“ в училищата.

Бих искала да Ви уверя, че като национален омбудсман подкрепям усилията на държавата за създаване на условия за достъпно и качествено образование за децата при гарантиране на равен достъп, независимо от произхода или социалното им положение и на приобщаваща и подкрепяща среда в учебните и детски заведения за всички деца.

- **По отношение на предложението за създаване на подготвителен езиков клас**

Бих искала да подчертая, че в продължение на години институцията на омбудсмана последователно поставя въпроса за необходимостта от устойчиви и ефективни мерки за ранно езиково обучение по български език на децата, за които той не е майчин. Считаю, че подкрепата в тази област следва да започва възможно най-рано, включително още на етапа на предучилищното образование, когато се полагат основите за последващото успешно включване на детето в училищната среда. Езиковата подкрепа за тези деца е от съществено значение за бъдещото им развитие и последващото им включване в пазара на труда.

В тази връзка подкрепям предложението за създаване на подготвителен езиков клас за деца, които не владеят в достатъчна степен български език с оглед осигуряване на необходимата езикова подготовка преди постъпването им в първи клас. Навременната езикова подкрепа е от съществено значение и за бъдещото образователно и

професионално развитие на тези деца, както и за пълноценното им участие в обществения и икономическия живот. Подготвителните класове биха могли да имат съществено значение за преодоляване на езиковите затруднения и за ограничаване на риска от отпадане от образователната система още в началните етапи на обучението.

Считам за важно езиковата подкрепа да бъде устойчиво и ясно регламентирана, като бъдат създадени необходимите механизми за нейното финансово обезпечаване. **В тази връзка смятам за важно да се предвиди ясен механизъм за разпределяне на средствата, както и да се предвиди отделен компонент за „езикова подкрепа“ за децата, които не владеят български език в достатъчна степен, в рамките на държавния образователен стандарт за финансиране на институциите.**

- **По отношение на повтарянето на първи клас от ученик, чиито резултати показват, че не владее в достатъчна степен български език за ефективно усвояване на заложените компетентности**

Във връзка с повтарянето на първи клас считам, че по-добре би било да се насочат усилията към създаването на подкрепяща среда в училището за допълнителни учебни часове през седмицата в начален етап. Необходимо е да се осигурят допълнителни средства за обезпечаването на работата с децата, които изостават при усвояването на учебния материал, защото и в двата случая – и при преминаването в следващ клас с двойки, и при повтарянето на класа, ако с тези деца не се работи системно, то в дългосрочен план ефектът ще бъде негативен, тъй като те няма да успеят да наваксат пропуснатото и ще отпаднат от системата на образование. Практиката показва, че независимо дали детето преминава в следващ клас със съществуващи пропуски или повтаря класа, при липса на последователна и индивидуализирана подкрепа съществува риск затрудненията да се задълбочат. Освен това, при повтарянето на клас тези деца ще останат в образователната среда с деца, които са по-малки от тях и това има потенциала да доведе и до психологически проблеми на самите повтарящи, както и до усещането за стигматизиране.

- **По отношение на въвеждане на нов учебен предмет „Добродетели и религии“ като задължителен в учебната програма**

Като омбудсман считам, че нравственото възпитание, формирането на ценности и развитието на личността на детето са съществена част от неговото образование и образователната система следва да създава условия за изграждане на уважение към другите, отговорност, толерантност, състрадание и познаване на историческите и културните традиции на българското общество.

По повод предложените законодателни промени, свързани с въвеждането на учебния предмет „Добродетели и религии“ в българската образователна система, в институцията постъпват жалби и сигнали както от граждани, които подкрепят въвеждането на предмета и виждат в него възможност за нравствено и ценностно образование на децата, така и от граждани, които изразяват сериозни притеснения и се противопоставят на включването му като задължителен учебен предмет, посочвайки, че светският характер на държавата

предполага институционална и идеологическа неутралност по отношение на всички религии и философски убеждения.

Изразяват се и притеснения, че при въвеждането на алтернативни учебни програми с елементи на конфесионално обучение и акцент върху конкретни религии, като „Религия – Православие“ или „Религия – Ислям“, би могъл да се появи риск от задълбочаване на разделението в обществото на религиозен признак, вместо с образователния процес да се насърчава толерантността, взаимното уважение и зачитането на религиозното и културното многообразие чрез създаване на условия за диалог и разбирателство между децата и учениците с различна религиозна принадлежност или убеждения.

Видно от постъпващите жалби, предложението за въвеждането на учебния предмет „Добродетели и религии“ предизвиква широк обществен дебат и продължава да бъде във фокуса на общественото внимание. Сред поставените от гражданите въпроси са такива, свързани с това как ще се гарантира светския характер на образованието и обучението в училищата, как ще бъдат защитени правата на учениците от различни вероизповедания и на тези, които са атеистично настроени, какво ще включват учебните програми по предмета в различните класове, има ли подготвени преподаватели по този предмет.

Наред с това, следва да бъде отчетена и необходимостта от по-широко застъпване в училищното образование на темите за правата на човека и правата на детето, уважението към различията, етиката и отговорното поведение в обществото. Тези въпроси имат пряко значение за изграждането на приобщаваща и подкрепяща училищна среда и следва да бъдат съобразени при определянето на съдържанието и обхвата на учебните програми.

Конституцията определя светския характер на образованието и гарантира свободата на съвестта и вероизповеданието, поради което смятам, че при наличието на различни и често противоположни обществени позиции, е важно да се намери подход, който уважава както интереса на гражданите, които желаят подобно обучение, така и правото на онези, които не желаят децата им да участват в него.

При обсъждането на мястото на предмета „Добродетели и религии“ е необходимо да се отчете и значителната учебна натовареност на децата. В много случаи учениците прекарват по шест–седем учебни часа дневно в училище, поради което всяко въвеждане на нов задължителен предмет следва да бъде внимателно преценено и по отношение на общата им натовареност и на времето, което остава за почивка, самоподготовка и други образователни дейности.

В този контекст считам, че предметът „Добродетели и религии“ би могъл да бъде предлаган като свободноизбираем, а не като задължителен предмет. По този начин ще се даде възможност на семействата, които желаят децата им да получат такова обучение, да се възползват от него, без то да се превръща в задължение за всички ученици, като се запазва доброволният характер на религиозното обучение и се предоставя на родителите и учениците възможност за реален избор. Подобен подход би позволил също съдържанието и начинът на преподаване да бъдат допълнително обсъдени с експерти, родители, учители и граждани и да бъдат съобразени с възрастта и потребностите на децата. Считам, че така може да бъде постигнат по-добър баланс между стремежа към ценностно и нравствено образование, светския характер на българското образование, свободата на съвестта и необходимостта да се ограничава допълнителното натоварване на учениците.

Въвеждането на задължителен учебен предмет „Добродетели и религии“ без обществен консенсус за обхвата на темите и съдържанието на обучението, както и дали въвеждането му ще бъде за сметка на други предмети или на по-голяма натовареност на учениците и без експертна преценка за балансирано въвеждане на теми за правата на

човека и етиката в човешките отношения, задълбочава общественото разделение по темата.

Смятам, че все още в обществото ни има разделение относно въвеждането на предмет „Добродетели и религии“, затова препоръчвам предметът да бъде въведен в прогимназиален етап като свободноизбираем, като бъдат гарантирани правото на избор на родителите и учениците, както и принципите за светския характер на образованието, свободата на съвестта и вероизповеданието и недопускането на дискриминация.

С уважение,

ВЕЛИСЛАВА ДЕЛЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ